

References

1. Zahal'nojevropejs'ki Rekomendaciji z movnoji osvity: vyvchennja, navchannja, ocinjuvannja (2003). Kyiv: Lenvit, 273.
2. Volkova, N. P. (2007). Pedahohika. Kyiv: Akademvydavnytstvo, 266–278.
3. Karpjuk, O. (2005). Navchannja jak model' uspishnoho zhyttja [Learning as a model of a successful life]. Inozemni movy v navchal'nykh zakladax, 4, 86–94.
4. Vdovin, V. V. (2007). Komunikatyvnyj pidxid jak optymal'nyj zasib vyvchennja inozemnoji movy u VNZ. Lviv: Vydavnytstvo «L'vivs'ka politexnika», 15–20.
5. Havrysh, I. V. (2009). Konceptual'ni zasady modernizaciji systemy pidhotovky majbutnix uchyteliv pochatkovoji shkoly [Conceptual foundations of modernization of the system of training of future primary school teachers]. Humanizatsija navchal'no-vykhovnoho procesu. Slovians'k: SDPU, XIV, 9–12.
6. Hudkov, D. B. (2003). Teoryja y praktyka mezhkul'turnoj kommunykatsyy. Moscow: Prosve shchenye, 192.
7. Stepanova, I. S. (2008). Realizatsija komunikatyvnoho pidkходу do vykladannja inozemnykh mov u tekhnichnykh vyshakh [The implementation of the communicative approach to teaching foreign languages in technical universities]. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. 4, 150–153.
8. Dobrovol's'kyj, D. O. (1998). Nacyonal'no-kul'turnaja specyfyka frazeolohyy [National-cultural specificity of phraseology]. Voprosy` jaz y`koznanyja. Moscow: Nauka, 6, 48–76.
9. Nazarenko O. V. (2001). Ukrajins`ka frazeolohija jak vyrazhennja nacional'noho mentalitetu [Ukrainian phraseology as an expression of the national mentality]. Dnipropetrovsk, 192.
10. Pokrovskij, M. M. (1959). Izbrannye raboty po jazykoznaniju. Moscow: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR, 381.
11. Holubovs'ka, I. O. (2004). Etnospetsyfici konstanty movnoji svidomosti [Ethnospecific constants of the language of consciousness]. Kyiv, 38.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Кнодель Л. В.
Дата надходження рукопису 23.05.2016*

Клименко Світлана Іванівна, вчитель, спеціалізована середня загальноосвітня школа І ступеня з поглибленим вивченням іноземної мови № 312, вул. Каштанова, 12, м. Київ, Україна, 02225
E-mail: gorohovska2011@ukr.net

УДК 371.215

РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН

© **Л. М. Назаренко**

У статті теоретично обґрунтовано стадії розвитку загальноосвітнього навчального закладу та схарактеризовано їх зокрема: диспозиція, адаптація, генерування ідей, продукування ідей, насиченість потенціалу закладу. Подано власне визначення сутності поняття «розвиток загальноосвітнього навчального закладу»; визначено управлінські дії, які необхідно вчинити на кожній стадії розвитку школи. Сформульовано певний перелік ризиків, які можуть уповільнити процес розвитку навчального закладу

Ключові слова: *розвиток, загальноосвітній навчальний заклад, стадії розвитку, управління, процес, потенціал*

In the article is considered the question about the stages of comprehensive educational institution development. The author determined, that the process of comprehensive educational institution development is connected with projecting of its environment, organization of innovative activity, creation of conditions for realization of the teachers' professional potential, generation of ideas and its practical realization, adaptation to the requirements of external environment.

The author gives his own definition of the category of development as an innovative activity directed on the creation of additional conditions for satisfying educational, professional, social needs and demands of the educational process participants on the base of interaction and partnership between school and the other subjects of educational space.

The author separates the next stages in the education institution development: disposition, adaptation, generation of ideas, production of ideas, intensity of the school potential. For each stage are formulated the managerial actions that must be done for progressive transfer of innovative activity from the one state to another one, more effective.

There were also formulated certain list of risks that can complicate the process of institution development

Keywords: *development, comprehensive educational institution, development stages, management, process, potential*

1. Вступ

Управління розвитком як переходом до нової якості вимагає чіткого усвідомлення досягнутого рівня діяльності загальношкільного навчального закладу, образу майбутньої освітньої моделі та шляхів і засобів переходу від першого до другого стану. Адже, якщо у сферу управління перенести уявлення Л. Виготського про «зону найближчого розвитку» [1], то можна стверджувати, що в кожного закладу є свій рівень реалізованого потенціалу, а також внутрішні передумови для його збагачення – зони найближчого розвитку.

Проектування такої зони та траєкторії руху до досягнення очікуваного стану – стратегічне завдання управління розвитком загальноосвітнього навчального закладу. У контексті цього правомірним є питання щодо стадій (станів) означеного процесу.

2. Аналіз літературних даних

Проблема розвитку навчального закладу та управління означеним процесом є предметом дослідження Д. Горобець (розвиток педагогічного коледжу) [2], Л. Даниленко, М. Поташик (інноваційний розвиток загальноосвітнього навчального закладу) [3, 4], В. Мелешко (розвиток сільської малочисельної школи) [5], І. Первушевської (інноваційна діяльність позашкільного закладу нового типу) [6], Л. Сергєєвої (розвиток професійно-технічного навчального закладу) [7]. У їх працях розглядаються теоретичні засади управління розвитком навчального закладу, структура інноваційного процесу як ознаки розвитку, характеризуються різні стратегії розвитку.

Ми, у свою чергу, вважаємо за потрібне звернути увагу на взаємозв'язок та взаємообумовленість стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу в сучасних умовах у послідовності та безперервності процесу інноваційних змін.

3. Мета та задачі дослідження

Метою статті є теоретичне обґрунтування стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу та їх характеристика.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- теоретичне обґрунтування стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу;
- характеристика стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу.

4. Стадії розвитку загальноосвітнього навчального закладу.

4.1. Теоретичне обґрунтування стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу

Не зважаючи на поширеність категорії розвитку в психолого-педагогічній науці поняття «розвиток загальноосвітнього навчального закладу» у педагогіці загалом і в теорії освітнього менеджменту зокрема немає універсального визначення. Аналіз наукових праць у сфері менеджменту [8–11] дає змогу констатувати, що цей процес пов'язаний з:

– проектуванням такого середовища, в якому люди під час спільної діяльності мотивуються працювати ефективно в напрямі досягнення спільних цілей;

– організованою діяльністю, ініційованою керівником і підтримуваною групою однодумців, яка спрямована на проведення доцільних навмисних змін і припускає створення умов для реалізації компетентності, відповідальності, активності в цілому особистісного потенціалу всіх учасників освітнього процесу;

– упровадженням нововведень, які руйнують старі норми, традиції і створюють нові, що викликає почуття протиріччя та дії майже у всіх учасників навчально-виховного процесу;

– з доцільною, еволюційною, керованою, позитивною зміною закладу (його цілей змісту, методів, форм організації педагогічного процесу та її керівної системи, яка призводить до досягнення якісно нових результати освіти);

- наявністю кількісних і якісних змін;
- переходом з одного стану в інший;
- адаптацією до впливу факторів внутрішнього й зовнішнього середовища.

З урахуванням викладеного вище та вимог сьогодення нами визначено, що розвиток загальноосвітнього навчального закладу – це інноваційна діяльність, спрямована на задоволення освітніх потреб учасників навчально-виховного процесу. Для неї характерними є якісні зміни, пов'язані з появою новоутворень, нових механізмів, нових процесів, нових структур [8].

4.2. Характеристика стадій розвитку загальноосвітнього навчального закладу

На підставі аналізу наукових праць та управлінської практики експериментальних шкіл нами визначено стадії розвитку загальноосвітнього навчального закладу.

Перша стадія – диспозиція розвитку, яка передбачає глибокий аналіз потенціалу внутрішнього освітнього середовища та ресурсів зовнішніх партнерів, прогнозування можливих ризиків і визначення міри їх упередження, узгодження цілей розвитку закладу з урахуванням інтересів, потреб, запитів споживачів освітніх послуг і суспільного замовлення. Ефективність цієї стадії цілком залежить від мотивації учасників навчально-виховного процесу до оцінювання набутого досвіду та пошуку нестандартних відповідей на виклики сьогодення.

Завдання другої стадії розвитку полягає в адаптації загальноосвітнього навчального закладу до мінливості зовнішнього середовища, що передбачає фокусування проблем, вирішення яких потребує нестандартного підходу; формулювання візії та місії навчального закладу; визначення об'єктів і суб'єктів інноваційних змін, мотивацію останніх до самовдосконалення.

На третій стадії відбувається генерування ідей за визначеною місією, унаслідок чого здійснюється моделювання образу «нової» школи: визначається характер змін, встановлюються індикатори їх ефективності. Проте цінність обраних ідей може бути доведена лише на стадії їх практичного втілення.

Тому на четвертій стадії висунуті ідеї набирають формату конкретного освітнього продукту, який за умови відповідності інтересам і потребам

його споживачів позиціонується на освітньому ринку, підвищуючи конкурентну спроможність закладу освіти. Продукування ідей також вимагає моніторингу інноваційних змін та за потреби коригування стану інноваційної діяльності. Ця стадія завершується отриманням стійкого ефекту змін та їх поширенням не лише в освітньому просторі загальноосвітнього навчального закладу, але й проникненням у сферу діяльності партнерів.

П'ята стадія розвитку загальноосвітнього навчального закладу характеризується насиченістю потенціалу, якому властива така ознака як креативність, що дає змогу розвивати мережу освітніх послуг, поповнювати бюджет розвитку за рахунок позабюджетних джерел фінансування, зміцнювати матеріально-технічну базу інноваційних об'єктів, здійснювати кадрову політику, підтримувати партнерські відносини з іншими соціальними інституціями. На цій стадії заклад освіти набуває здатності не лише реагувати на зовнішні фактори, але й самому впливати на якість зовнішнього середовища, таким чином забезпечуючи собі сприятливі соціальні умови розвитку. Відбувається своєрідне переродження того, що вчора ще було новою ідеєю, у звичну практику освітньої діяльності. На цій стадії можуть скластися дві протилежні ситуації: перша ознаменується появою нових ідей і розвиток розпочне свій новий цикл ще на більш ефективному рівні або друга, яка призведе до рутини та застою в діяльності. Тому управління інноваційною діяльністю має бути спрямовано на постійну підтримку еволюційних дій з боку учасників навчально-виховного процесу, стимулювання їхнього інтересу до самовдосконалення, попередження негативних факторів зовнішнього середовища та, як результат, підвищення інноваційної стійкості загальноосвітнього навчального закладу.

5. Результати дослідження

Разом з тим перехід загальноосвітнього навчального закладу з режиму функціонування до режиму розвитку може спричинити певні ризики, пов'язані з невідповідністю учасників навчально-виховного процесу, неадекватною інтерпретацією обраних об'єктів і механізмів розвитку з боку батьків, громадськості; недостатньою фінансово-економічною підтримкою з боку місцевих органів влади; слабкою координацією дій суб'єктів управління.

6. Висновки

Отже, переведення загальноосвітнього навчального закладу з режиму функціонування в режим розвитку здійснюється послідовно та безперервно – від стадії диспозиції до стадії насиченості потенціалу за рахунок адаптації до зовнішніх умов і факторів, генерування оригінальних ідей, продукування їх в освітній діяльності.

Розвиток загальноосвітнього навчального закладу потребує насамперед змін у свідомості керівника закладу освіти щодо стратегічних цілей і завдань управління та на цій основі вироблення й ухвалення управлінських рішень, здатних консолідувати зусилля педагогічного колективу, батьків, громадсь-

кості та спрямувати їх на забезпечення соціально-педагогічних умов навчання, виховання та розвитку дітей. Адже здійснення інноваційних змін не може бути самоціллю керівника, оскільки процес розвитку передбачає спільність інтересів і дій усіх суб'єктів інноваційної діяльності.

Ефективність розвитку загальноосвітнього навчального закладу залежить від конструктивних змін у системі управління, що обумовлює необхідність використання керівником модернізованих функцій, форм і методів управління, а також застосування матричної організаційної управлінської структури.

Література

1. Выготский, Л. С. Психологические основы творческой деятельности [Текст] / Л. С. Выготский // Свободное развитие личности школьника: Философские и психолого-педагогические основы образования. – Ставрополь: СКИПКРО, 2000. – 783 с.
2. Горобець, Д. В. Педагогічний коледж: теоретичні основи управління розвитком [Текст] / Д. В. Горобець // Наук. Вісн. Південноукр. держ. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського. – 2005. – № 11-12. – С. 47–54.
3. Даниленко, Л. І. Педагогічні інновації в сучасній теорії і практиці / Л. І. Даниленко // Директор школи. – 2007. – № 3. – С. 28–49.
4. Хомерики, О. Г. Развитие школы как инновационный процесс [Текст]: метод. пос. / О. Г. Хомерики, М. М. Поташник, А. В. Лоренсов; под. ред. М. М. Поташника. – М.: Новая школа, 1994. – 64 с.
5. Мелешко, В. В. Управління розвитком сільської малочисельної школи [Текст]: посібник / В. В. Мелешко. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 104 с.
6. Первушевська, І. Організаційно-педагогічні умови інноваційної діяльності позашкільного закладу нового типу [Текст] / І. Первушевська, Л. Щербакова та ін. // Директор школи. – 2004. – № 33-34. – С. 7–41.
7. Сергеева, Л. М. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу: теорія і методика [Текст]: монографія / Л. М. Сергеева; за ред. В. В. Олійника. – К. – Херсон: Айлант, 2013. – 452 с.
8. Слободчиков, В. И. Проблемы становления и развития инновационного образования [Текст] / В. И. Слободчиков // Инновации в образовании. – 2003. – № 2. – С. 4–18.
9. Кунц, Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций [Текст] / Г. Кунц, С. О'Доннел; под. ред. Д. М. Гвишиани. – М.: «Прогресс», 1981. – 250 с.
10. Куценко, В. И. Общественная проблема: генезис и решение. Методологический анализ [Текст]: монография / В. И. Куценко. – К.: Наук. думка, 1984. – 438 с.
11. Мармаза, О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом [Текст] / О. І. Мармаза. – Харків: Основа, 2004. – 240 с.

References

1. Vygotsky, L. S. (2000). The psychological foundations of creative activity. Free development of the personality of the student: Philosophical and psychological-pedagogical bases of education. Stavropol: SKIPRO, 783.
2. Sparrow, D. V. (2005). College of education: theoretical bases of management development. Science. VSN. Budenogo. state med. UN-Tu im. K. D. Ushinsky, 11-12, 47–54.
3. Danilenko, L. I. (2007). Pedagogical innovations in modern theory and practice. Director of the school, 3, 28–49.
4. Khomeriki, E. G., Potashnik, M. M., Lawrence, A. V.; Potashnik, M. M. (Ed.) (1994). The development of the school as an innovative process. Moscow: New school, 64.

5. Meleshko, V. V. (2013). The Management of development of rural small schools. Kyiv: Pedagogical thought, 104.

6. Pervouralskaya, I., Scherbakova, L. et. al (2004). Organizational-pedagogical conditions of the innovative activities of extracurricular institutions of a new type. Director of the school, 33-34, 7–41.

7. Sergeeva, L. M.; Oliynyk, V. V. (Ed.) (2013). Managing the development of technical and vocational education institutions: theory and methodology. Kyiv – Kherson: Ailanthus, 452.

8. Slobodchikov, V. S. (2003). Problems of formation and development of innovative education. Innovations in education, 2, 4–18.

9. Kunz, G., O'donnell, C.; Gvishiani, D. M. (Ed.) (1981). Office: system and situational analysis of managerial functions. Moscow: Progress, 250.

10. Kutsenko, V. S. (1984). Social problem: the Genesis and the solution. Methodological analysis. Kyiv: Of Sciences. the idea, 438.

11. Marmaza, A. I. (2004). Innovative approaches to the management of the school. Kharkov: Osnova, 240.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Голобородько Є. П.
Дата надходження рукопису 11.05.2016*

Назаренко Людмила Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра менеджменту освіти, Херсонська академія неперервної освіти, вул. Покришева, 41, м. Херсон, Україна, 73034
E-mail: nazarenko-l@bigmir.net

УДК 37.014.6:005

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

С. Ф. Одайник

У статті обґрунтовано проблему управління якістю загальної середньої освіти на регіональному рівні; зазначено, що сучасна система управління освітою має враховувати регіональні особливості в організації навчально-виховного процесу; доведено, що здійснення моніторингу дасть можливість органам управління одержати об'єктивну інформацію про рівень якості освіти в регіоні та використати її для корекції діяльності в навчальних закладах

Ключові слова: *якість освіти, управління якістю загальної середньої освіти, моніторинг якості освіти, регіональна система освіти*

The article is grounded the problem of management by quality of general secondary education. It is proved that actuality of this problem was reasoned by increasing needs of general educational potential of nation, guaranteeing of competitiveness of graduates of general educational schools and universities in labor market both within the State and at the international level. It is determined that the quality of education characterized not only the result of educational activity of graduate of teaching institution, but factors of forming of this result, which depended on the aim of education, content of methodology, organization and technology. It is proved that management by: quality of education at the regional level would foresee the analysis of quality of general secondary education, its assessment, working out of conceptual approaches to the projecting and modeling of innovative processes, realization of educational standards as the basis for objective monitoring of quality of education, working out of information technologies in systems of management by quality of education

Keywords: *quality of education, management by quality of general secondary education, monitoring of quality of education, regional system of education*

1. Вступ

Освіта – одна з провідних складових розвитку держави. Тому підвищення якості освіти – необхідна умова покращення життя суспільства. Реформування освітньої галузі в Україні, швидкий розвиток інформаційних технологій, підвищення вимог до навчальних закладів з боку споживачів послуг викликало необхідність упровадження нових моделей управління якістю освіти на всіх рівнях: державному, регіональному, муніципальному.

Розвиток і удосконалення освіти в регіоні потребує вичерпного знання про її стан. Якість шкільної освіти має визначатись на основі стандартів освіти та

моніторингових досліджень. Моніторинги якості освіти передбачають систематичний збір, збереження, оброблення, аналіз, корекцію і поширення даних про досягнення в галузі освіти. Освітній моніторинг впливає на функції регіонального управління якістю освіти і є основою для прогнозування розвитку системи освіти у регіоні, визначення результативності освітнього процесу.

2. Аналіз основних досліджень і публікацій

Проблемі підвищення якості освітнього процесу присвячені дослідження таких учених як Є. Березняка [1], І. Булах [2], Л. Ващенко [3], Л. Даниленко